

Uspostava pravnog okvira za suzbijanje pojava diskriminacije i korupcije s ciljem unapređenja akademskog integriteta

Nacrt 3. srpnja 2013.

Smjernice za postupanje u slučaju da je protiv zaposlenika Sveučilišta ili sastavnice pokrenut kazneni postupak

---

Sadržaj:

1. Uvod.....	1
2. Dužnost prijavljivanja kaznenih djela i postupanje tijela kaznenog postupka u prostorima Sveučilišta ili sastavnice.....	2
3. Kaznena djela o kojima je potrebno posebno voditi računa	3
3.1. Zloupotreba položaja i ovlasti.....	4
3.2. Primanje mita	6
3.3. Trgovanje utjecajem.....	7
3.4. Povreda osobnih prava autora ili umjetnika izvođača	8
3.5. Zlostavljanje na radu	10
3.6. Povreda ravnopravnosti	10
4. Radnopravni položaj zaposlenika Sveučilišta i sastavnica protiv kojih je pokrenut kazneni postupak.....	11
4.1. Razlozi za izvanredni otkaz ugovora o radu i rok u kojem se on može dati	14
4.2. Postupak izvanrednog otkazivanja ugovora o radu	16
4.3. Razlozi za redoviti otkaz ugovora o radu zbog skrivljenog ponašanja zaposlenik.....	17
4.4. Mogućnost sporazumnog prestanka ugovora o radu	18
4.5. Mirovanje prava i obveza iz radnog odnosa.....	18
4.6. Suspenzija predviđena internim pravilima poslodavca ili njegovom odlukom.....	19

Uspostava pravnog okvira za suzbijanje pojava diskriminacije i korupcije s ciljem unapređenja akademskog integriteta

Smjernice za postupanje u slučaju da je protiv zaposlenika Sveučilišta ili sastavnice pokrenut kazneni postupak

---

1. Uvod

Sveučilište može ostvariti svoju misiju samo ako nastavnici, drugi zaposlenici i studenti postupaju u skladu s najvišim standardima akademskog integriteta. Nužni dio toga je svakodnevna briga o znanstvenom poštenju, poštivanju prava i obveza, različitosti i izvrsnosti. Kada su u pitanju najgrublje povrede akademskog integriteta kao što su primanje mita, zloupotreba položaja i ovlasti, trgovanje utjecajem, povreda osobnih autorskih prava, zlostavljanje na radu ili povreda ravnopravnosti onda akademska zajednica treba imati **jasno stajalište o neprihvatljivosti i štetnosti takvih postupanja, ali i spremnost da bez ustezanja prikladno reagira na takve pojave**. Jasno stajalište i spremnost na djelovanje u slučaju najgrubljih povreda akademskog integriteta prijeko je potrebno i radi očuvanja sveučilišne autonomije. Ako sveučilišna zajednica nije spremna i sposobna sama djelovati u slučajevima najgrubljih kršenja akademskog poštenja, onda to traži izvanjsko djelovanje, a to ne samo da narušava ugled Sveučilišta već ograničava njegovu autonomiju. Utoliko je važno da se jasnim stajalištima Sveučilište očituje o krajnje neprihvatljivim oblicima postupanja te da u okviru autonomnih ovlasti odredi kako će postupati u slučaju da su protiv članova akademske zajednice pokrenuti kazneni postupci. Pri tome treba voditi računa da ti postupci mogu, ali i ne moraju biti u svezi s radom i djelovanjem na Sveučilištu. Zbog težine djela i njihovih posljedica djelovanje akademske zajednice, naročito njezinih najodgovornijih članova, mora biti jasno, odlučno i voditi računa o posebnostima svakog pojedinog slučaja. Polazeći od tih osnovnih određenja u ovom dokumentu nastojat će se odrediti glavne zajedničke smjernice postupanja rektora, dekana i drugih rukovodećih osoba Sveučilišta, ali i svih članova akademske zajednice u slučaju otkrivanja i pokretanja kaznenih postupaka za

kaznene djela u svezi s radom na Sveučilištu, ali i za slučaj da su protiv zaposlenika pokrenuti kazneni postupci zbog djela učinjenih izvan njihovog djelovanja na Sveučilištu. Pri tome odgovorne osobe Sveučilišta i sastavnice ne poduzimaju radnje u okviru kaznenog progona i utvrđivanja kaznene odgovornosti, jer je to funkcija nadležnih državnih tijela kaznenog progona, već u okviru svojih nadležnosti odlučuju o akademskom i radnopravnom statusu članova akademske zajednice protiv kojih su pokrenuti kazneni postupci. Pri tome akademski i radnopravni statusa zaposlenika protiv kojih su pokrenuti kazneni postupci, može, ali i ne mora, biti uređen posebnim disciplinskim aktima Sveučilišta i sastavnica, o čemu posebno treba voditi računa. U posebnom dokumentu te u pravilnicima kojima se uređuje disciplinska odgovornost studenata trebalo bi na odgovarajući način urediti pitanja disciplinske odgovornosti i akademskog statusa studenata protiv kojih je pokrenut kazneni postupak.

2. Dužnost prijavljivanja kaznenih djela i postupanje tijela kaznenog postupka u prostorima Sveučilišta ili sastavnice

Što se tiče dužnosti prijavljivanja kaznenih djela i postupanja tijela kaznenog postupka u prostorima Sveučilišta treba napomenuti da su rektor i dekani kao ovlaštene osobe dužne nadležnom državnom odvjetništvu **prijaviti kaznena djela za koja se progoni po službenoj dužnosti**, koja su im dojavljena ili za koja su sami saznali (čl. 204. st. 1. Zakona o kaznenom postupku).¹ Pri tome moraju navesti dokaze koji su im poznati i poduzeti sve da bi se sačuvali tragovi kaznenog djela, predmeti na kojima je ili kojima je počinjeno kazneno djelo ili drugi dokazi (čl. 204. st. 3. Zakona o kaznenom postupku). Ako su u dvojbi predstavlja li određeno postupanje ili ne kazneno djelo mogu umjesto podnošenja kaznene prijave o spornom postupanju izvijestiti državno odvjetništvo te njemu prepustiti odlučivanje o pokretanju kaznenog postupka.

Glede postupanja tijela kaznenog postupka, uključujući i poduzimanje **pretrage prostora Sveučilišta** treba reći da, a obzirom na zakonom proklamiranu nepovredivost prostora Sveučilišta (čl. 55. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju),² nadležna državna tijela na prostoru Sveučilišta mogu uredovati samo uz suglasnost čelnika (u dosadašnjoj praksi to je značilo uz suglasnost rektora i čelnika sastavnice), prema odluci

---

¹ Zakon o kaznenom postupku (Narodne novine br. 152/08, 76/09, 80/11, 91/12 i 143/12).

² Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (Narodne novine br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 2/07, 46/07, 45/09, 63/11).

nadležnog suda (na temelju sudbenog naloga) ili ako postoji neposredna opasnost za život i zdravlje ljudi ili imovinu. Dakle, ako nadležna državna tijela postupaju na prostoru Sveučilišta na temelju pisanog naloga suda, tada nije potrebna suglasnost čelnika ustanove. Dokaznu radnju pretrage prostora Sveučilišta tijela kaznenog postupka mogu poduzeti samo na temelju sudbenog naloga (što znači da pri tome nije potrebna suglasnost rektora i čelnika sastavnice) ako su ispunjeni uvjeti propisani Zakonom o kaznenom postupku. Pretraga Sveučilišta provodi se u nazočnosti rektora, dekana ili osobe koju oni na to ovlaste, a bez njihove nazočnosti može se provesti samo ako se oni bez opravdanog razloga nisu odazvali pozivu da nazoče pretrazi. I prema Zakonu o kaznenom postupku, tijela kaznenog postupka pozivaju predstavnika pravne osobe koji može prisustvovati pretrazi prostora pravne osobe, no prisutnost predstavnika nije obvezna (čl. 254. st. 5. Zakona o kaznenom postupku). Stoga je svakako uputno da rektor, odnosno dekan, ako sam ne može prisustvovati pretrazi prostora Sveučilišta ili sastavnice, za prisustvovanje pretrazi ovlasti drugu osobu, primjerice nekoga od nastavnika. Prema čl. 250. toč. 8. Zakona o kaznenom postupku, zapisnik o pretrazi i dokaz pribavljen pretragom ne mogu se upotrijebiti kao dokaz u postupku ako je pretraga provedena suprotno uvjetima za zakonitost pretrage propisanim u posebnom zakonu (na temelju čl. 256. Zakona o kaznenom postupku).

Posebne dokazne radnje, uključujući i ulazak u prostorije radi provođenja nadzora i tehničko snimanje prostorija (čl. 332. st. 1. toč. 3. Zakona o kaznenom postupku), po prirodi su tajne te ih policija provodi na temelju sudbenog naloga, tako da u smislu čl. 55. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju nije potrebna suglasnost rektora, odnosno dekana.

Ako rektor ili dekan smatra da policija nije postupala sukladno odredbi čl. 55. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, o tome može podnijeti predstavku unutarnjoj kontroli Ministarstva unutarnjih poslova.

3. Kaznena djela o kojima je potrebno posebno voditi računa

Zbog posebnosti nastavne i znanstvene djelatnosti Sveučilišta i sastavnica, a na temelju podatka o dosadašnjim postupcima pokrenutim protiv nastavnika i drugih zaposlenika, kratko

se navode glavne značajke kaznenih djela koja se mogu javiti kada su u pitanju zaposlenici Sveučilišta ili sastavnica.

3.1. Zloupotrebavanje položaja i ovlasti

Zloupotrebavanje položaja i ovlasti iz čl. 291. Kaznenog zakona³ je temeljno kazneno djelo protiv službene dužnosti. U skladu s načelima supsidijarnosti i fragmentarnosti kaznenopravne zaštite, ovo kazneno djelo „karakterizira samo ono iskorištavanje službenih ovlasti koje je poduzeto očito za druge ciljeve, a ne za one dopuštene koji odgovaraju zadacima službe“ (VSRH, I KŽ-204/00).

Počinitelj ovog kaznenog djela je službena ili odgovorna osoba. Osobe koje nemaju svojstvo službene ili odgovorne osobe ne mogu biti počinitelji ovog kaznenog djela, ali mogu odgovarati kao pomagalci ili poticatelji (VSRH, I KŽ-49/04). U praksi se često pojavljuju dvojbe oko toga ima li neka osoba svojstvo službene ili odgovorne osobe. To pitanje se postavlja i u pogledu zaposlenika Sveučilišta i njegovih sastavnica. Prema definiciji iz čl. 87. st. 6. Kaznenog zakona, **odgovorna osoba** je „fizička osoba koja vodi poslove pravne osobe ili joj je izričito ili stvarno povjereno obavljanje poslova iz područja djelovanja pravne osobe“. Područje djelovanja sveučilišta je : „znanstveno, umjetničko i razvojno istraživanje, posebice ostvarivanje znanstvenih programa od strateškog interesa za Republiku Hrvatsku, umjetničko stvaralaštvo i stručni rad te na njima utemeljeno preddiplomsko, diplomsko i poslijediplomsko obrazovanje“ (čl. 3. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju). To znači da su, primjerice, sveučilišni nastavnici odgovorne osobe u smislu Kaznenog zakona, zbog toga što je njima izričito povjereno obavljanje poslova iz područja djelovanja sveučilišta odnosno njegove sastavnice - između ostalog - preddiplomsko, diplomsko i poslijediplomsko obrazovanje. Jednako tako, suradnici i zaposlenici sveučilišne ili fakultetske administracije su odgovorne osobe u granicama njima povjerenih poslova.

Radnja počinjenja ovog kaznenog djela određena je alternativno kao: (1) iskorištavanje svog položaja ili ovlasti; (2) prekoračenje granica svoje ovlasti, ili (3) neobavljanje dužnosti.

---

³ Kazneni zakon (Narodne novine br. 125/11, 144/12).

Iskorištavanje položaja ili ovlasti predstavlja prvi oblik radnje počinjenja iz st. 1. Da bi se govorilo o iskorištavanju ovlasti, valja utvrditi je li određena radnja poduzeta u granicama ili izvan granica ovlasti. Granice ovlasti se moraju dokazati tijekom postupka, a ukoliko one u presudi nisu utvrđene, radit će se o nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju što je jedna od žalbenih osnova u kaznenom postupku (VSRH, I KŽ-862/99).

Prekoračenje granica ovlasti sastoji se u poduzimanju određenih radnji od strane službene ili odgovorne osobe za koje ona nije ovlaštena. To prekoračenje postoji upravo onda kada odgovorna ili službena osoba poduzima radnje koje premašuju njen položaj ili ovlasti tj. „kada ona 'prisvaja' ovlasti koje joj ne pripadaju, poduzimajući radnje koje nisu imanentne njezinu položaju, odnosno kada poduzima one radnje na koje nije ovlaštena“.⁴

Zloupotreba položaja se može počiniti i **neobavljanjem dužnosti**. O tom modalitetu radnje počinjenja će se raditi kada službena ili odgovorna osoba namjerno propusti obavljanje službene radnje koju je, u okviru svojeg položaja i svojih ovlasti, bila dužna poduzeti.

Kazneno djelo zloupotrebe položaja i ovlasti je dovršeno kad je radnjom počinjenja počinitelj pribavio sebi ili drugoj osobi **korist** ili je drugome prouzročio **štetu**. U slučaju izostanka posljedice (koristi odnosno štete), radit će se o kažnjivom pokušaju ovog kaznenog djela. Pojam imovinske koristi definiran je u čl. 87. st. 22. Kaznenog zakona.⁵ Pojam „štete“ određen je u čl. 1046. Zakona o obveznim odnosima⁶ kao umanjenje nečije imovine (obična šteta), sprječavanje njezina povećanja (izmakla korist) i povreda prava osobnosti (neimovinska šteta).

Za temeljni oblik ovog kaznenog djela iz stavka 1., predviđena je kazna zatvora od 6 mjeseci do 5 godina. Kvalificirani oblik djela iz st. 2., za koji je predviđena kazna zatvora od 1 do 12 godina, postojat će ako je pribavljena znatna imovinska korist ili je prouzročena znatna šteta.⁷

---

⁴ *Derenčinović* (ur.), Posebni dio kaznenog prava, Zagreb: Pravni fakultet, 2013., str. 232.

⁵ „Imovinskom korišću od kaznenog djela smatra se neposredna imovinska korist od kaznenog djela koja se sastoji od svakog uvećanja ili sprečavanja umanjenja imovine do kojeg je došlo počinjenjem kaznenog djela, imovina u koju je promijenjena ili pretvorena neposredna imovinska korist od kaznenog djela kao i svaka druga korist koja je dobivena od neposredne imovinske koristi od kaznenog djela ili imovine u koju je promijenjena ili pretvorena neposredna imovinska korist od kaznenog djela bez obzira nalazi li se na području Republike Hrvatske ili izvan njega“.

⁶ Zakon o obveznim odnosima (Narodne novine br. 35/05, 41/08, 125/11).

⁷ Prema pravnom shvaćanju sjednice Kaznenog odjela VSRH od 27. prosinca 2012. (broj Su-IV k-4/2012-57), navedeno obilježje težeg oblika kaznenog djela je ispunjeno ako visina imovinske koristi odnosno štete prelazi 60.000,00 kn.

3.2. Primanje mita

Kazneno djelo primanja mita iz čl. 293. Kaznenog zakona je tzv. formalno kazneno djelo, što znači da je djelo dovršeno bez obzira je li službena ili odgovorna osoba poduzela službenu ili drugu radnju zbog koje je mito dano, zahtijevano ili obećano. Eventualno obavljanje ili neobavljanje te radnje može biti jedna od okolnosti koje utječu na visinu kazne. Počinitelj kaznenog djela je službena ili odgovorna osoba pa za te pojmove vrijedi sve što je navedeno kod kaznenog djela zlorporabe položaja i ovlasti iz čl. 291. KZ. Mito je definirano u čl. 87. st. 23. Kaznenog zakona kao „svaka nepripadna nagrada, dar ili druga imovinska ili neimovinska korist bez obzira na vrijednost.“

Kao što je rečeno kod kaznenog djela zlorporabe položaja i ovlasti, sveučilišni nastavnici su odgovorne osobe u smislu Kaznenog zakona, zbog toga što je njima izričito povjereno obavljanje poslova iz područja djelovanja sveučilišta odnosno sastavnice - između ostalog - preddiplomsko, diplomsko i poslijediplomsko obrazovanje. To vrijedi i za zaposlenike sveučilišne ili fakultetske administracije, kao i za demonstratore i sve druge osobe koji prema propisu, ugovoru ili faktički obavljaju poslove iz područja djelovanja sveučilišta odnosno fakulteta. Posrednik u podmićivanju nije odgovorna osoba, ali on prema izričitim odredbama čl. 294. st. 1. i 2. Kaznenog zakona odgovara za kazneno djelo davanja mita.⁸

Primanje mita ima tri oblika: (1) pravo pasivno podmićivanje; (2) nepravo pasivno podmićivanje; i (3) naknadno pasivno podmićivanje.

Temeljni oblik ovog kaznenog djela je **pravo pasivno podmićivanje** (st. 1.) koje je dovršeno kada službena ili odgovorna osoba zahtijeva ili primi mito ili kad prihvati ponudu ili obećanje mita za sebe ili drugoga da unutar ili izvan granica svoje ovlasti obavi službenu ili drugu radnju koja se ne bi smjela obaviti, ili da ne obavi službenu ili drugu radnju koja bi se

---

⁸(1) *Tko službenoj ili odgovornoj osobi ponudi, daje ili obeća mito namijenjeno toj ili drugoj osobi da unutar ili izvan granica svoje ovlasti obavi službenu ili drugu radnju koju ne bi smjela obaviti ili da ne obavi službenu ili drugu radnju koju bi morala obaviti, ili tko posreduje pri takvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.*

(2) *Tko službenoj ili odgovornoj osobi ponudi, daje ili obeća mito namijenjeno toj ili drugoj osobi da unutar ili izvan granica svoje ovlasti obavi službenu ili drugu radnju koju bi morala obaviti, ili da ne obavi službenu ili drugu radnju koju ne bi smjela obaviti, ili tko posreduje pri takvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.*

morala obaviti. Primjer za pravo pasivno podmićivanje obavljanjem radnje koja se ne bi smjela obaviti je postupanje profesora koji je zahtijevao, a zatim i primio dar kako bi dao pozitivnu ocjenu studentu koji je trebao dobiti negativnu ocjenu na ispitu. Za ovaj oblik kaznenog djela predviđena je kazna zatvora u trajanju od 1 do 10 godina.

O **nepravom pasivnom podmićivanju** (st. 2.) se radi kad službena ili odgovorna osoba zahtijeva ili primi mito, ili koja prihvati ponudu ili obećanje mita za sebe ili za drugoga da unutar ili izvan granica svoje ovlasti obavi službenu ili drugu radnju koja bi se morala obaviti, ili da ne obavi službenu ili drugu radnju koja se ne bi smjela obaviti. Ova se odredba odnosi na situacije u kojima službenici traže ili primaju mito, ili obećanje mita kako bi postupali “brzo” u ostvarenju nekog prava ili interesa te o situacijama u kojima se donosi odluka u skladu s propisima.⁹ Ono što daje kriminalni karakter ovom postupanju je zahtijevanje odnosno primanje mita. Primjer za nepravu pasivno podmićivanje obavljanjem radnje koja bi se morala obaviti je postupanje profesora koji je zahtijevao, a zatim i primio mito kako bi dao pozitivnu ocjenu studentu koji je ionako zaslužio pozitivnu ocjenu na ispitu, ali mu je profesor rekao da „nikad neće položiti ispit ako ne plati“. Za ovaj oblik kaznenog djela predviđena je kazna zatvora u trajanju od 1 do 8 godina.

Za **naknadno pasivno podmićivanje** (st. 3.) kaznit će se počinitelj koji nakon obavljanja, odnosno neobavljanja službene ili druge radnje, a u vezi s njom, zahtijeva ili primi mito. Između postupanja odnosno propuštanja službene ili odgovorne osobe i naknadnog zahtijevanja ili primanja dara ili kakve druge koristi mora postojati uzročna veza. O naknadnom pasivnom podmićivanju radilo se u primjeru profesora koji nakon upisa pozitivne ocjene traži od studenta 500 eura za „povoljniji tretman“ na ispitu. Zbog znatno manje društvene opasnosti od drugih modaliteta primanja mita, za ovaj oblik kaznenog djela predviđena je kazna zatvora u trajanju do 1 godine.

3.3. Trgovanje utjecajem

Temeljno kazneno djelo trgovanja utjecajem iz čl. 295. Kaznenog zakona čini tko iskorištavanjem svoga službenog ili društvenog položaja ili utjecaja posreduje da se obavi službena ili druga radnja koja se ne bi smjela obaviti ili da se ne obavi službena ili druga radnja koja bi se morala obaviti. S obzirom na to da mito nije obilježje ovog kaznenog djela,

---

⁹Derenčinović, op.cit., str. 235.

njime se sankcionira niz koruptivnih radnji kod kojih ne dolazi do podmićivanja. Primjerice, ovaj oblik korupcije postoji u situaciji kada na zamolbu treće osobe sveučilišni nastavnik zahtijeva od svog asistenta da upiše pozitivnu ocjenu određenom studentu koji nije zadovoljio na ispitu, ili ako član administracije Sveučilišta ili sastavnice traži od sveučilišnog nastavnika da privilegira određenog studenta, ili ako sveučilišni profesor moli kolegu sveučilišnog profesora da preuzme ispitivanje određenog studenta (premda se student prema rasporedu nalazi na popisu za ispit kod drugog profesora) i sl. Za ovaj oblik trgovanja utjecajem propisana je kazna zatvora od 6 mjeseci do 5 godina (čl. 295. st. 1. Kaznenog zakona).

U stavku 2. i 3. je propisano kažnjavanje za primanje mita (pravo i nepravo pasivno podmićivanje) za trgovanje utjecajem pa će za ova dva oblika odgovarati počinitelj koji zahtijeva ili primi mito, ili prihvati ponudu ili obećanje mita za sebe ili drugoga da iskorištavanjem svoga službenog ili društvenog položaja ili utjecaja protuzakonito posreduje da se obavi određena službena ili druga radnja. Dakle, ovdje se najčešće radi o situaciji kada je zaposlenik Sveučilišta ili sastavnice podmićen da na nedopustiv način utječe na drugog zaposlenika Sveučilišta ili sastavnice. Ovisno o tome radi li se o pravom ili nepravom primanju mita radi trgovanja utjecajem, predviđena je kazna zatvora od 1 do 10 godina odnosno od 1 do 8 godina. Ono što je prethodno rečeno glede razlike između pravog i nepravog pasivnog podmićivanja vrijedi i kod ova dva oblika *mutatis mutandis*.

3.4. Povreda osobnih prava autora ili umjetnika izvođača

Kazneno djelo povrede osobnih prava autora ili umjetnika izvođača iz čl. 284. Kaznenog zakona bavi se povredom tzv. **moralnih ili osobnih prava**. Radi se o blanketnom kaznenom djelu pa pojedini stavci upućuju na propise „kojima se uređuju autorsko i srodna prava“, a to je prije svega Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima.¹⁰

U stavku 1. štiti se autorovo **pravo na priznanje autorstva** (pravo paterniteta) i **pravo na anonimno djelo**. Autorsko djelo je „originalna intelektualna tvorevina iz književnoga, znanstvenog i umjetničkog područja koja ima individualni karakter“¹¹. Pojedina autorska djela su egzemplifikativno nabrojena u čl. 5. st. 2. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima: jezična djela (pisana djela, govorna djela, računalni programi), glazbena

¹⁰ Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima (Narodne novine br. 167/03, 79/07, 80/11, 144/12).

¹¹ Čl. 5. st. 1. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima.

djela, dramska djela, koreografska i pantomimska djela, djela likovne umjetnosti, djela arhitekture, djela primijenjenih umjetnosti i industrijskog dizajna, fotografska djela i djela proizvedena postupkom sličnim fotografskom, audiovizualna djela (kinematografska djela i djela stvorena na način sličan kinematografskom stvaranju), kartografska djela, prikazi znanstvene ili tehničke prirode kao što su crteži, planovi skice, tablice i dr.

Prvi dio stavka 1. (članka 284. Kaznenog zakona) inkriminira lažno predstavljanje autora određenog djela pa predviđa kažnjivost počinitelja koji „pod krivim imenom, svojim imenom ili imenom drugoga označi tuđe autorsko djelo ... te ga objavi ili se koristi njime ili dopusti da se to učini“. Time se prvenstveno kažnjava **plagiranje** (prisvajanje autorstva tuđeg djela), ali i pripisivanje autorstva trećoj osobi ili nekoj izmišljenoj tj. nepostojećoj osobi. Pritom se ne dira u pravo autora da označi svoje djelo pseudonimom, umjetničkim znakom ili kodom (čl. 12. st. 1. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima) pa se u takvom slučaju neće raditi o navođenju „krivog imena“ u smislu ovog kaznenog djela.

Drugi dio stavka 1. (članka 284. Kaznenog zakona) inkriminira povredu autorskog prava na anonimnost djela pa predviđa kažnjivost počinitelja koji „protivno autorovoj zabrani označi djelo autorovim imenom te ga objavi ili se koristi njime ili dopusti da se to učini“.

Međutim, da bi bilo ostvareno ovo kaznenog djela, potrebno je da počinitelj objavi djelo (npr. kao knjigu, u periodičkoj publikaciji, na internetu i sl.), koristi djelo (npr. preda djelo kao seminarski rad, magistarski rad, doktorski rad i sl.) ili dopusti da se to učini (npr. urednik koji dopusti objavljivanje djela za koje zna da predstavlja povredu iz ovog stavka, profesor koji pozitivno ocijeni plagirani doktorski rad i na taj način dopusti njegovo protupravno korištenje i sl.).

U stavku 2. štiti se **pravo biti priznat kao izvodač i pravo na anonimno djelo** umjetnika izvodača pa ovdje vrijedi *mutatis mutandis* ono što je rečeno kazneno djelo iz stavka 1.

Stavak 3. pokriva modalitet koji ima tipična obilježja **plagijata**: „tko protivno propisima kojima se uređuje autorsko i srodna prava unese dijelove tuđeg autorskog djela ili tuđe izvedbe umjetnika izvodača u svoje autorsko djelo ili u svoju izvedbu s ciljem pribavljanja koristi ili nanošenja štete“.

Stavak 4. predviđa **kazneni progon po službenoj dužnosti samo povodom prijedloga oštećenika ili druge zainteresirane osobe**. Zainteresirane osobe su prvenstveno

kolektivne udruge za zaštitu autorskih i srodnih prava (npr. HDS-ZAMP, HUZIP) te druge osobe koje imaju pravni interes (sveučilišta, fakulteti, HAZU i sl.). Za sve oblike ovog kaznenog djela propisana je kazna zatvora do 1 godine.

3.5. Zlostavljanje na radu

S obzirom na neke novije pojave poremećenih odnosa koji rezultiraju podnošenjem tužbi posebnu pozornost potrebno je posvetiti i kaznenom djelu zlostavljanja na radu iz čl. 133. Kaznenog zakona. Radi se o novom kaznenom djelu kojim se inkriminira tzv. *mobbing*. Uvedeno je sukladno relevantnim međunarodnim izvorima te po uzoru na komparativna zakonodavstva.¹² Ovo kazneno djelo čini tko „na radu ili u vezi s radom drugog vrijeđa, ponižava, zlostavlja ili na drugi način uznemirava i time naruši njegovo zdravlje“. Za modalitete radnji ovog kaznenog djela upotrijebljeni su trajni glagoli, što znači da se mora raditi o vrijeđanju, zlostavljanju, ponižavanju ili uznemiravanju koje se ponavlja i traje neko vrijeme.¹³ Dakle, jednokratne radnje ne ulaze u biće ovog kaznenog djela. Pored trajanja i ponavljanja potrebno je da je upravo tim radnjama ili samo jednom od njih prouzročeno narušavanje zdravlja osobe. Narušenje zdravlja mora biti obuhvaćeno namjerom počinitelja, što znači da mora biti svjestan mogućnosti narušenja zdravlja zlostavljane osobe i barem na to pristati. Predviđena je kazna zatvora do dvije godine. Ovo kazneno djelo se razlikuje od prekršaja iz čl. 25. Zakona o suzbijanju diskriminacije¹⁴ po tome što ponašanje mora biti ponovljeno, mora izazvati posljedicu (narušenje zdravlja) i ne mora se temeljiti na diskriminacijskim osnovama. **Kazneno djelo zlostavljanja na radu se goni po službenoj dužnosti, ali samo povodom prijedloga oštećenika** (čl. 133. st. 2. Kaznenog zakona).

3.6. Povreda ravnopravnosti

Kazneno djelo povrede ravnopravnosti (čl. 125. Kaznenog zakona) je centralno kazneno djelo kojim se sankcionira diskriminacija u našem pravnom sustavu. **Počinitelj ovog**

---

¹² Vidi slična kaznena djela u člancima 442bis i 442ter belgijskog Kaznenog zakona, članku 197. slovenskog Kaznenog zakona te u članku 222-33-2 francuskog Kaznenog zakona.

¹³ Turković/Maršavelski (ur.), Komentar Kaznenog zakona, Zagreb: Narodne novine, 2013., str. 185.

¹⁴ Zakon o suzbijanju diskriminacije (Narodne novine br. 85/08, 112/12).

kaznenog djela je svatko tko na temelju neke od diskriminatornih osnova tj. **osobina određene osobe** (razlike u rasi, etničkoj pripadnosti, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju, bračnom ili obiteljskom statusu, dobi, zdravstvenom stanju, invaliditetu, genetskom naslijeđu, izražavanju rodnog identiteta, spolnom opredjeljenju ili drugim osobinama) **uskрати, ograniči ili uvjetuje drugome pravo na stjecanje dobara ili primanje usluga, pravo na obavljanje djelatnosti, pravo na zapošljavanje i napredovanje, ili tko na temelju te razlike daje drugome povlastice ili pogodnosti glede navedenih prava.**

Diskriminatorne osnove sadržane u ovom kaznenom djelu nalaze se i u čl. 14. Ustava te čl. 1. Zakona o suzbijanju diskriminacije, međutim, one nisu taksativno navedene s obzirom na to da je na kraju sadržana generalna klauzula koja dopušta da i neke „druge osobine“ mogu predstavljati osnovu za povredu ravnopravnosti. Pritom se pod osobinama ne podrazumijevaju samo stvarne osobine, već i one koje počinitelj samo pretpostavlja.¹⁵ Primjerice, ako nadređena osoba misli da je zaposlenik homoseksualne orijentacije pa ga zbog toga onemogućava u napredovanju, nije nužno utvrditi je li on doista homoseksualne orijentacije ili ne, već samo da li je zbog toga diskriminiran.

Radnja počinjenja ovog kaznenog djela sastoji se u: a) **uskraćivanju, ograničavanju odnosno uvjetovanju određenih prava**; b) **davanju povlastica ili pogodnosti glede određenih prava**. Kazna predviđena za počinitelja ovog kaznenog djela je kazna zatvora u trajanju do 3 godine.

4. Radnopravni položaj zaposlenika Sveučilišta i sastavnica protiv kojih je pokrenut kazneni postupak

Kazneni postupak protiv zaposlenika Sveučilišta i sastavnica provode nadležna državna tijela u skladu i u granicama svojih ovlasti. Međutim, uređenje radnopravnog položaja zaposlenika protiv kojih je vodi kazneni postupak u nadležnosti je Sveučilišta i sastavnica čiji su oni zaposlenici. Upravo **kroz prikladno radnopravno uređenje položaja zaposlenika**

---

¹⁵Turković/Maršavelski (ur.), Komentar Kaznenog zakona, op.cit., str. 180.

protiv kojih je pokrenut kazneni postupak¹⁶ u velikoj mjeri dolazi do izražaja spremnost akademske zajednice da na odgovarajući način odgovori na najteže oblike ugrožavanja akademskog integriteta.

Za rješavanje pitanja **radnopravnog položaja zaposlenika**, relevantne su odredbe Zakona o radu¹⁷ i odgovarajuća sudska praksa. U slučaju kada je protiv zaposlenika Sveučilišta ili sastavnice pokrenut kazneni postupak posebnu pozornost treba posvetiti primjeni odredbi toga zakona o mogućnosti otkaza ugovora o radu u slučaju postojanja nekog od zakonom propisanih **opravdanih razloga za otkazivanje** te odredbe istoga zakona kojima je uređen **postupak otkazivanja ugovora o radu**. Nadalje, potrebno je imati u vidu i odredbe o posebnoj **zaštiti određenih kategorija radnika od otkaza**. Te odredbe sadrže pretpostavke dopuštenosti otkaza.

Pri donošenju odluke o tome hoće li se zaposleniku protiv kojeg je pokrenut kazneni postupak otkazati ugovor o radu te o kojoj vrsti otkaza će se raditi važne su okolnosti svakog pojedinog slučaja te je na rektoru, dekanu ili drugoj osobi koja je ovlaštena o tome odlučiti da prosuđujući sve okolnosti određenog slučaja donese zakonitu i prikladnu odluku. Pritom je posebno važno ne postupiti različito u bitno sličnim situacijama zbog potencijalnog diskriminiranja po nekom od zabranjenih osnova diskriminacije.

Prema čl. 107. st. 1. t. 3. Zakona o radu poslodavac može **redovito otkazati ugovor o radu** „ako radnik krši obveze iz radnog odnosa (otkaz uvjetovan skrivljenim ponašanjem radnika)“, a prema čl. 108. st. 1. istoga zakona mogućnost **izvanrednog otkazivanja ugovora o radu** postoji „...ako zbog osobito teške povrede obveze iz radnog odnosa ili neke druge osobito važne činjenice, uz uvažavanje svih okolnosti i interesa obiju ugovornih stranaka, nastavak radnog odnosa nije moguć“.

Potrebno je razlikovati pokretanje kaznenog postupka zbog kaznenih djela koja predstavljaju povredu obveza iz radnog odnosa (kaznena djela u svezi s radom na Sveučilištu) od ostalih kaznenih djela (kaznena djela koja nisu u svezi s radom na Sveučilištu) koja ne

---

¹⁶ Zakon o kaznenom postupku iz 2008. godine uveo je „državnoodvjetničku istragu“ te je formalni početak sudskog kaznenog postupka pomaknuo iz faze istrage u fazu optuživanja. S obzirom na to o „pokrenutom kaznenom postupku, kako ga trenutno propisuje ZKP, radi se u slučaju: a) kaznenog postupka od trenutka potvrđivanja optužnice u redovitom i skraćenom postupku, b) kaznenog postupka od donošenja presude o izdavanju kaznenog naloga u skraćenom postupku, ili c) kaznenom postupku od donošenja rješenja o određivanju istražnog zatvora, ako je određen prije potvrđivanja optužnice.

¹⁷ Zakon o radu (Narodne novine br. 149/09, 61/11 i 82/12).

predstavljaju takvu povredu, ali kod kojih, zbog određivanja pritvora ili istražnog zatvora, nastaje problem isplata plaće za neobavljeni rad. Načelno, i u jednom i u drugom slučaju odgovorna osoba treba utvrditi postoje li zakonom utvrđene pretpostavke za izvanredni otkaz ugovora o radu temeljem kojeg zaposleniku radni odnos prestaje danom uručenja otkaza. Pri tome se u slučaju da je kazneno djelo počinjeno u svezi s radom na Sveučilištu utvrđuje postojanje povrede obveze iz radnog odnosa, a u slučaju pokretanja postupka zbog kaznenog djela koje nije u svezi s radom na Sveučilištu utvrđuje se postoji li druga osobito važna činjenica zbog koje, uz uvažavanje svih okolnosti i interesa obiju ugovornih stranaka, nastavak radnog odnosa nije moguć.

Prema relevantnoj sudskoj praksi, **za postojanje opravdanih razloga za otkaz nije potrebno prethodno pravomoćno sudsko utvrđenje odgovornosti u kaznenom postupku.** Naime, prema stajalištu izraženom u praksi Vrhovnog suda Republike Hrvatske: “Tužitelj neosnovano osporava oduku tuženog o otkazu ugovora o radu tvrdnjom da krivični postupak nije pravomoćno okončan i da se nikako ne može smatrati krivim za krivično djelo dok se to ne utvrdi pravomoćnom presudom u krivičnom postupku. To zbog toga jer okolnost da se krivični postupak koji se vodi protiv tužitelja zbog navedenog krivičnog djela još nije dovršen, nije odlučna za ishod spora u ovom predmetu. Po nalaženju ovog Vrhovnog suda postupak tužitelja (primanje novca) od sina pacijentice bez obzira da li će biti okvalificiran kao primanje mita i bez obzira da li će tužitelj eventualno biti oslobođen u krivičnom postupku, tužiteljevo ponašanje bez dvojbe predstavlja u smislu... Zakona o radu osobito važnu činjenicu koja daje tuženom pravo na otkaz ugovora o radu... Za ishod ovog spora odlučna je činjenica (koja je dokazana) da je postupak tužitelja doveo do stanja u odnosu tužitelja kao posloprimca i tuženog kao poslodavca da nastavak radnog odnosa više nije moguć. Ponašanje tužitelja, (zbog kojeg mu je otkazan ugovor o radu) nikako se ne može prihvatiti i tolerirati. To tim više jer ne može biti dvojbe da je svojim ponašanjem tužitelj narušio poslovni ugled tuženog i svih njegovih djelatnika... Dakle, tuženik je dokazao u smislu... Zakona o radu opravdan razlog za otkaz ugovora o radu tužitelju...”¹⁸

---

¹⁸ Rev 739/1999-2 od 28.4.1999. Vidjeti i: VSRH Rev-2834/00-2 od 20.6.2001.: „...prema ocjeni ovog suda, s obzirom na različitu kvalitetu i pretpostavke građanskopravne i kaznenopravne odgovornosti, nižestupanjski sudovi osnovano nisu bili vezani za rezultat oslobađajuće presude kaznenog suda, budući da je opseg kaznenopravne odgovornosti uži od građanskopravne, napose one koja predstavlja pretpostavke za donošenje odluke o izvanrednom otkazu ugovora o radu...” U tom predmetu radnik je dobio otkaz zbog krađe sredstava poslodavca. U kaznenom predmetu pravomoćno je oslobođen optužbe iz razloga što je pretraga njegove kuće u kojoj su pronađena ukradena sredstva bila provedena bez naloga za pretres, dakle, protuzakonito, a na tako pribavljenim dokazima ne može se temeljiti presuda u kaznenom postupku.

U svakom pojedinom slučaju **rektor, dekan ili osoba koju oni na to ovlaste dužni su utvrditi postoje li Zakonom o radu propisane okolnosti za davanje otkaza ugovora o radu**. Akademski tajnik, tajnik sastavnice ili druga pravno obrazovana osoba treba rektoru ili dekanu pomoći u utvrđivanju činjenica na temelju kojih se može donijeti odluka o otkazu ugovora o radu. Ovisno o okolnostima svakog pojedinog slučaja treba utvrditi postoje li zakonom propisane pretpostavke za davanje izvanrednog otkaza ili redovitog otkaza ugovora o radu uzrokovanog skrivljenim ponašanjem radnika.¹⁹ Pri tome nakon saznanja da je protiv zaposlenika pokrenut kazneni postupak odgovorne osobe Sveučilišta i sastavnici ne utvrđuju i ne odlučuju o kaznenoj odgovornosti zaposlenika, već utvrđuju i odlučuju o tome je li počinjena povreda radne obveze koja je takve naravi da opravdava davanje izvanrednog ili redovitog otkaza ugovora o radu. Pri tome je tajnost prethodnog kaznenog postupka ograničavajući čimbenik pri korištenju dokaza iz kaznenog postupka pri odlučivanju o odgovornosti za povrede radne obveze.

4.1. Razlozi za izvanredni otkaz ugovora o radu i rok u kojem se on može dati

Izvanredni otkaz moguće je dati samo u roku od 15 dana od saznanja za činjenicu na kojoj se izvanredni otkaz temelji. Navedeni rok prema praksi Vrhovnog suda Republike Hrvatske (dalje: VSRH) počinje teći **kada je poslodavac dobio neposredne i konkretne podatke o povredama obveze iz radnog odnosa** (npr. o primanju mita²⁰; dostava poslodavcu izvješća o kriminalističkoj obradi nad zaposlenikom;²¹ kada je poslodavac saznao iz obavijesti Državnog odvjetništva da je protiv zaposlenika podignuta optužnica za kazneno djelo primanja mita (Rev 2124/01-2)).²² Glede pitanja počinje li 15-dnevni rok teći već od

---

¹⁹ Kod izvanrednog otkaza učinak otkaza nastupa odmah, a kod redovitog otkaza tek po proteku propisanog ili ugovorenog otkaznog roka. „Kada je riječ o razlozima za izvanredni otkaz, a poslodavac je donio odluku o redovitom otkazu, prava radnika nisu povrijeđena pa to ne čini odluku o otkazu nezakonitom.“, VSRH, Revr-181/02 od 25.3.2004.

²⁰ Kazneno djelo protiv službene dužnosti primanja mita iz čl. 293. Kaznenog zakona (Narodne novine br. 125/11, 144/12).

²¹ VSRH, Revr 659/04-2, 8.12.2004. „Sva eventualna prethodna sudjelovanja pojedinih radnika tuženika u pribavljanju podataka od strane Policijske postaje Ogulin ne mogu se smatrati stvarnim saznanjem tuženika za počinjene povrede, zbog kojih bi se mogao dati izvanredni otkaz ugovora o radu...Ovakvi postupci tužitelja, neovisno o tome što je postupak koji se vodi protiv tuženika pred istražnim organima još u fazi istrage, ne mogu se nego ocijeniti kao osobito teške povrede obveze iz radnog odnosa, što znači da su ostvarene pretpostavke iz odredbe čl. ...Zakona o radu za izvanredni otkaz ugovora o radu tužitelja.“

²² „Rev 2124/01-2 Od 6.3.2002.“: „Okolnost da tuženik nije odlučio o izvanrednom otkazu kada je pokrenuta istraga, ne može se ocijeniti u pravcu da tuženi nije poštovao otkazni rok od 15 dana ...od saznanja za činjenicu

saznanja neposredno nadređenog zaposlenika o povredama obveza iz radnog odnosa, ili tek od saznanja rektora/dekana koji su ovlaštene donijeti odluku o otkazu, trebalo bi, u skladu sa sudskom praksom, u svakom konkretnom slučaju ocijeniti je li se pravovremeno i bez odgode reagiralo na činjenice na kojima se temelji odluka o izvanrednom otkazu ugovora o radu i jesu li one pravovremeno i bez odgode dostavljene osobi ovlaštenoj za donošenje odluke o otkazu.²³ **Ako poslodavac, usprkos saznanju da postoje osobito teške povrede obveza iz radnog odnosa, odluči čekati završetak kaznenog postupka i dati izvanredni otkaz tek po pravomoćnosti odluke u tom postupku, tada je, prema sudskoj praksi, prekoračio 15-dnevni rok za davanje izvanrednog otkaza te će sud tako dati izvanredni otkaz proglasiti nedopuštenim.**²⁴

Nadalje, prema praksi VSRH, **određivanje istražnog zatvora može biti takva osobito važna činjenica koja opravdava izvanredni otkaz, ovisno o okolnostima svakog konkretnog slučaja.**²⁵ Preciznije, VSRH traži da se u konkretnom slučaju utvrdi kako činjenica određivanja i boravka zaposlenika u (istražnom) zatvoru utječe na mogućnost nastavljanja radnog odnosa (uzrokuje li poremećaje u procesu rada, može li poslodavac osigurati zamjenu za radnika koji je u pritvoru i sl.).²⁶ **Gubitak povjerenja poslodavca u**

---

na kojoj se izvanredni otkaz temelji. Tada još nije bilo razloga za izvanredni otkaz, jer je pokretanjem istrage tek postojala osnovana sumnja da je počinjeno kazneno djelo, kao razlog za izvanredni otkaz i to je dalo samo suspenziju.“

²³ VSRH Rev-943/01-2 od 3.10.2001. : „U pravu je revident kada tvrdi da bi se trenutak saznanja za činjenice na kojima se temelji izvanredni otkaz ugovora o radu od strane osobe ovlaštene za donošenje takve odluke mogao i trebao računati ne samo od neposrednog saznanja te osobe, već da se može izvesti i iz saznanja osobe koja je zbog svojih voditeljskih ovlaštenja... dužna ovlaštenu osobu izvijestiti o činjenicama koje su razlog za izvanredni otkaz, a od kada bi počeo teći i rok za izvanredni otkaz ugovor o radu. Međutim, po pravnom shvaćanju ovog revizijskog suda, puni pravni smisao takvog tumačenja odredbe čl. 107. Zakona o radu sadržan je u obvezi osobe sa voditeljskim ovlaštenjima da pravovremeno i bez odgode reagira na svaku povredu ugovora o radu, a posebno onu koja je takve prirode da predstavlja opravdan razlog za izvanredni otkaz ugovora o radu i o tome izvijesti ovlaštenu osobu za donošenje odluke o otkazu ugovora o radu. Stoga, pravilna ocjena da li je ta obveza poštovana, a time i održan zakonom propisani rok za izvanredni otkaz, ovisi o svim okolnostima svakog pojedinog i konkretnog slučaja.“

²⁴ VSRH Revr 875/05-2 od 28.3.2006.

²⁵ Osim istražnog zatvora i izdržavanje kazne zatvora zbog koje radnik nije u mogućnosti obavljati posao (u konkretnom slučaju u trajanju pet mjeseci), opravdani je razlog za izvanredni otkaz ugovora o radu. Vidjeti: VSRH Revr 531/03-2 od 6.4.2006.

²⁶ VSRH, Revr 214/02-2 od 21.12.2004. : „...prilikom ocjene o određivanju pritvora kao opravdanom razlogu za izvanredni otkaz bilo bi potrebno imati na uma da li nemogućnost rada konkretno štetno djeluje na radni odnos, a ne postoje mogućnosti premošćenja koje se mogu očekivati od poslodavca. Dakle, da li dolazi do poremećaja u procesu rada. Pravno shvaćanje da te okolnosti ne treba ocjenjivati je pogrešno, pa izostanak ocjene značaja tih okolnosti u odnosu na određivanje pritvora kao osobito važne činjenice zbog koje se daje otkaz rezultira pogrešnom primjenom materijalnog prava...“ Nadalje: „...iz odluke o otkazu proizlazi da tužitelju nije otkazan ugovor o radu zbog same činjenice određivanja pritvora, već zbog toga što se očekuje trajanje pritvora u dužem razdoblju zbog težine djela koje se stavlja tužitelju na teret, a kroz koje razdoblje tužitelj neće biti u mogućnosti izvršavati obveze iz ugovora o radu. I po ocjeni ovog suda osobito je važna činjenica koja opravdava izvanredni otkaz ugovora o radu, to da radnik kroz duže razdoblje, zbog toga što je u pritvoru, neće moći izvršavati svoje obveze iz ugovora o radu...“ (VSRH Revr 170/07-2 od 28.3.2007.). Vidjeti i VSRH Revr 12/08-2 od 20.2.2008.: „...Naime, kod poslodavca moraju postojati rješenja za slučaj odsutnosti zaposlenika s radnog mjesta za slučaj

zaposlenika važna je okolnost odlučna za utvrđivanje je li nastavak radnog odnosa moguć.²⁷ Sve dok traje pritvor nije protekao rok od 15 dana u kojem poslodavac može izvanredno otkazati ugovor o radu.²⁸

4.2. Postupak izvanrednog otkazivanja ugovora o radu

Prije izvanrednog otkazivanja uvjetovanog ponašanjem zaposlenika, rektor, dekan ili druga ovlaštena osoba dužna je utvrditi sve okolnosti počinjene teške povrede obveze iz radnog odnosa. U tu svrhu potrebno je od drugih zaposlenika ili studenata uzeti izjave, prikupiti dokumentaciju ili na drugi način utvrditi činjenice na kojima će se odluka o otkazu ugovora o radu temeljiti. Pri utvrđivanju tih činjenica rukovodećim osobama trebaju pomagati tajnici ili druge pravu vične osobe kako bi se izbjegli eventualni postupovni propusti. U tijeku utvrđivanja relevantnih činjenica ovlaštena osoba je dužna omogućiti zaposleniku da iznese svoju obranu, osim ako postoje okolnosti zbog kojih nije opravdano očekivati od poslodavca (kojeg u tom postupku zastupa rektor, dekan ili druga ovlaštena osoba) da to učini. Namjeru da otkáže ugovor o radu poslodavac je dužan priopćiti radničkom vijeću, a ako kod poslodavca nije utemeljeno radničko vijeće, dužan ju je priopćiti sindikalnom povjereniku (ako u Rektoratu Sveučilišta ili na sastavnici djeluje sindikat). Otkaz mora imati pisani oblik i

---

bolesti, godišnjeg odmora ili drugih razloga, pa stoga ni izostanak s radnog mjesta zbog pritvora, kad on traje relativno kratko vrijeme, ne bi značio opravdani razlog za otkaz, ukoliko je postojala mogućnost premošćenja takve situacije...“.

²⁷VSRH Revr 435/08-2 od 9.12.2008.: „Predmet spora je zahtjev za utvrđivanje nedopuštenosti izvanrednog otkaza ugovora o radu koji je izrečen tužitelju zbog neopravdanog izostanka s posla pet radnih dana i nemogućnosti daljnjeg izvršavanja radnih obveza radi određivanja pritvora zbog sumnje na počinjenje kaznenog djela ubojstva. Pravilno su sudovi u postupku koji je prethodio reviziji zaključili da u takvoj situaciji postoje opravdani razlozi za izvanredno otkazivanje ugovora o radu jer već određivanje pritvora tužitelju kao i sve posljedice koje iz njega proizlaze, u konkretnom slučaju predstavljaju one osobito važne činjenice koje u smislu odredbe...ZOR-a uz uvažavanje svih okolnosti i interesa obiju stranaka nastavak radnog odnosa čine nemogućim. Naime, u ovom slučaju nije riječ o pritvoru koji traje relativno kraće vrijeme, jer pritvaranje zbog sumnje na počinjenje kaznenog djela ubojstva u kontinuitetu i nadalje traje. Zato opravdano tuženik u svojoj odluci o otkazu pored ostalog navodi...“kako je poslodavac u cijelosti izgubio povjerenje u radnika i njegovo buduće uredno izvršenje radnih obveza, kako nastavak radnog odnosa nije moguć...“. Prema tome trajanje pritvora, uz nemogućnost obavljanja rada, kao i gubitak povjerenja u radnika, u okolnostima konkretnog slučaja i po shvaćanju revizijskog suda opravdavaju predmetno izvanredno otkazivanje ugovora o radu tužitelju.“ Prema VSRH Revr 820/05-2 od 23.2.2006.: “Radni odnos prema ZR-u nije statusni već građanskopravni odnos. Temeljna obveza radnika je osobno obavljati preuzeti posao prema uputama poslodavca danim u skladu s naravi i vrstom rada... Nadalje, prema ...ZR radnik se u radnom odnosu dužan pridržavati odredbi ZR i drugih zakona odnosno propisa. Kad radnik ne postupa na navedeni način odnosno ponaša se suprotno zakonu poslodavac s pravom ističe da je zbog toga izgubio povjerenje u njega. Ni jedan poslodavac nije dužan trpjeti u radnom procesu radnika u kojega opravdano nema povjerenja i koji mu svojim postupcima, bez obzira na njihove uzroke, nanosi i izravnu štetu odnosno koji bi i ubuduće mogao jednako tako postupati i kršiti svoje obveze iz ugovora o radu.“

²⁸VSRH Rev 795/1998-2 od 30.9.1998.

mora biti obrazložen te dostavljen zaposleniku kojem se otkazuje. Zaposlenik nema pravo na otpremninu. Zakon o radu predviđa posebnu zakonsku zaštitu trudnih zaposlenica te zaposlenika koji koriste prava radi zaštite roditeljstva (apsolutna zabrana otkazivanja ugovora o radu predviđena je u čl. 71. st. 1. Zakona o radu). Otkaz se tim osobama može dati po proteku roka od 15 dana od prestanka trudnoće ili prestanka korištenja tih prava. Posebnu zaštitu od otkaza uživaju i sindikalni povjerenici kojima za vrijeme obavljanja te dužnosti i šest mjeseci nakon prestanka te dužnosti nije moguće otkazati ugovor o radu bez suglasnosti sindikata (čl. 249. st. 1. Zakona o radu).²⁹ **Nepostojanje opravdanog razloga za izvanredni otkaz te nepostupanje prema gore navedenim postupovnim odredbama ima za posljedicu nedopuštenost otkaza te će sud u tom slučaju naložiti vraćanje zaposlenika na rad, osim ako se ne ispune pretpostavke za sudski raskid ugovora o radu. Utvrđenje nedopuštenosti otkaza ima značajne financijske posljedice za poslodavca.**

4.3. Razlozi za redoviti otkaz ugovora o radu zbog skrivljenog ponašanja zaposlenik

Zbog povrede obveze iz radnog odnosa radniku se osim izvanrednog može dati i redoviti otkaz ugovora o radu. Redoviti otkaz je za radnika povoljniji jer ima pravo na otkazni rok te mu radni odnos prestaje tek protekom otkaznog roka. U slučajevima kada biće kaznenog djela ujedno predstavlja povredu obveza iz radnog odnosa, a poslodavac utvrdi činjenice iz kojih proizlazi da je došlo do povrede obveza iz radnog odnosa, na poslodavcu je odluka hoće li otkazati ugovor o radu izvanrednim otkazom ili redovitim otkazom uzrokovanim skrivljenim ponašanjem zaposlenika. Naime, kada poslodavac utvrdi činjenice iz kojih proizlazi da je došlo do povrede obveza iz radnog odnosa, a nisu kumulativno ispunjene pretpostavke za izvanredni otkaz (postojanje osobito teške povrede obveza iz radnog odnosa ili neke druge osobito važne činjenice, zbog koje, uz uvažavanje svih okolnosti i interesa obiju ugovornih stranaka, nastavak radnog odnosa nije moguć), ili je protekao rok za izvanredni otkaz, potrebno je utvrditi mogućnost redovitog otkazivanja ugovora o radu zbog skrivljenim ponašanjem uz poštivanje otkaznog roka iz čl. 114. Zakona o radu.

Postupak otkazivanja ugovora o radu ne treba započinjati ako iz okolnosti konkretnog slučaja rektor, dekan ili druga za donošenje odluke ovlaštena osoba

---

²⁹ Vidjeti u istoj odredbi stavak o presumpciji da je dana suglasnost (čl. 249. st. 2. ZR), te stavak koji omogućuje nadomještanje suglasnosti sudskom odlukom (čl. 249. st. 3. ZR).

procijeni da nema osnove za otkazivanje ugovora o radu (jer ne postoji opravdani razlog). Nadalje, postupak izvanrednog otkazivanja ugovora o radu ne treba započinjati ako je protekao rok za izvanredni otkaz. Međutim, tada se otvara mogućnost za redoviti otkaz uzrokovan skrivljenim ponašanjem zaposlenika uz poštivanje otkaznog roka iz čl. 114. Zakona o radu.

4.4. Mogućnost sporazumnog prestanka ugovora o radu

Ako rektor, dekan ili druga ovlaštena osoba procjene da u slučaju teške povrede obveze iz radnog odnosa postoji mogućnost da se ugovorni odnos između radnika i poslodavca okonča sporazumom, mogu predložiti zaposleniku takav način prestanka ugovora o radu. Sporazum o prestanku ugovora o radu mora biti u pisanom obliku. Ako zaposlenik dobrovoljno prihvati takav način prestanka ugovora o radu izbjegava se mogućnost dugotrajnih, a eventualno i skupih sudskih sporova o prestanku ugovora o radu. Pri tome treba napomenuti da sporazum o prestanku ugovora o radu ne utječe na obvezu odgovorne osobe da prijavi kazneno djelo koje se goni po službenoj dužnosti.

4.5. Mirovanje prava i obveza iz radnog odnosa

Tijekom neplaćenog dopusta prava i obveze iz radnog odnosa ili u svezi s radnim odnosom miruju, međutim, neplaćeni dopust poslodavac odobrava isključivo na zahtjev zaposlenika. Pri tome poslodavac može, ali i ne mora, zaposleniku odobriti neplaćeni dopust. Međutim, u određenim okolnostima to može biti kako za poslodavca, tako i za zaposlenika prihvatljivo rješenje (npr. u slučaju kada je određen istražni zatvor zbog sumnje da je zaposlenik počinio kazneno djelo koje ujedno ne predstavlja povredu obveza iz radnog odnosa – kazneno djelo koje nije u svezi s radom na Sveučilištu). Naime, tijekom kaznenog postupka poslodavac ne bi imao obvezu isplate plaće, a zaposlenik bi po eventualnom utvrđenju nevinosti imao pravo da ga poslodavac vrati na rad. Pri donošenju odluke o prihvaćanju zaposlenikove zamolbe za mirovanje radnog odnosa treba voditi računa o dvije okolnosti: prvo, mogućnosti organizacije rada bez nazočnosti radnika na radu, te drugo: o

naravi kaznenog djela koje se radniku stavlja na teret te kako će se u svezi s time prihvaćanje zamolbe radnika odraziti na Sveučilište.

4.6. **Suspenzija predviđena internim pravilima poslodavca ili njegovom odlukom**

Kako je bitan element radnog odnosa podređenost zaposlenika uputama i nadzoru poslodavca, poslodavac bi mogao dati uputu zaposleniku da, tijekom vođenja kaznenog postupka zaposlenik (nastavnik) ne provodi ispite odnosno da ne obavlja nastavnu djelatnost. To bi bilo opravdano u slučajevima vođenja kaznenog postupka zbog kaznenih djela čija bića ujedno predstavljaju povredu obveza iz radnog odnosa (npr. kazneno djelo primanja mita, trgovanja utjecajem ili zlostavljanja na radu), a poslodavac nije našao da postoje opravdani razlozi za otkaz ugovora o radu. Pri tome treba razmotriti i mogućnost da se primjenom čl. 87. st. 5. Zakona o radu **pravilnikom o radu ili ugovorom o radu visina naknade plaće uredi u manjem iznosu** od predviđenog Zakonom o radu (u visini prosječne plaće isplaćene zaposleniku u prethodna tri mjeseca). Dakle, za slučaj kada do prekida rada dolazi bez krivnje zaposlenika i poslodavca (npr. određen je istražni zatvor, a poslodavac nije utvrdio povredu obveza iz radnog odnosa), moglo bi se pravilnikom o radu ili ugovorom o radu predvidjeti naknadu plaće u iznosu nižem od prosječne plaće isplaćene zaposleniku u prethodna tri mjeseca.